

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Erling Stensgård

Vitus Bering

1681-1741

En Bibliografi

DEN DANSKE SØFARER
OG OPDAGELSEFREISENDE

VITUS BERING

1681—1741

I DEN DANSKE LITTERATUR OG PRESSE

EN BIBLIOGRAFI
AF
ERLING STENSGÅRD

UDGIVET AF VITUS BERING-KOMITÉEN
ved Politimester Krause
HORSENS MCMXLI

Trykt i Phønix-Trykkeriet, Aarhus

Da Søefarten har i vor Tid saa anseeligen tiltaget, og følgerigen mange duelige, flætte og fyrige Genier have opofret sig den; saa tænkte jeg, at slige Efterretninger kunde hos dem tiene til at opvække en ædel Higen efter Fuldkommenhed i deres Kunst; og tillige gøre dem dette fatteligt, at der endog, uden Krig, midt i den roelige Fred, ere Veie, hvorpaa den danske Søemand kan gøre sit Navn udsødelig.

Af Morten Hallagers Tilegnelses-Ord
til Ove Høeg Guldberg i hans *Efterretninger om de fra Rusland til Søes
gjorte Opdagelser*. Kbh. 1784.

Om de to epokegørende Opdagelsesrejser, som Danskeren Vitus Bering, Kaptajn-Kommandør i den russiske Flaade, i Tiden mellem 1725 og 1741 stod i Spidsen for — især om „Den store nordiske Expedition“, det største geografiske Foretagende, Verden nogen Sinde har været Vidne til — foreligger der en uhyre stor Litteratur. I smaa og store Bøger, i korte og lange Afhandlinger i videnskabelige Tidsskrifter er disse Togter, deres Eventyr og deres Resultater blevet skildrede, og de giver vedblivende Stof til fortsat litterær Behandling.

Den første autentiske Beretning, der naaede Vest-Europa om Berings 2den Expedition, den Færd, der førte ham til Opdagelsen af Alaska og derfra til Stranding og Død paa Berings-Øen, blev skreven af en Dansker, Peder v. Haven (se Side 5), men snart kappedes Russere, Tyskere, Franskmand og Englændere om at drøfte det problemfyldte Emne. I 1885 skænkede P. Lauridsen Bering-Litteraturen en værdifuld Berigelse; hans danske Bog, den, Knud Rasmussen med Rette kaldte „ildfuld og indtrængende“, blev 1889 oversat til Engelsk og udgivet i Chicago.

Allerede paa det Tidspunkt var Interessen for Alaskas Opdager stærk i Amerika. En fremragende Naturforsker, Norsk-Amerikaneren Leonhard Stejneger, havde indviet sit Liv til Studiet af den Indsats, Berings naturvidenskabelige Rejsefælle, Georg Wilhelm Steller, havde ydet, og det blev Amerikas geografiske Selskab, der erobrede Æren af at udgive — ved et Samarbejde mellem F. A. Golder, Ellsworth P. Bertholf og Leonhard Stejneger — det 2-Binds Værk, som er det betydeligste litterære Mindesmærke for vor berømte Landsmands Bedrifter: *Bering's Voyages* (New York 1922—25). Hertil slutter sig værdigt en stor, overordentlig fængslende Bog af Stejneger: *Georg Wilhelm Steller, the Pioneer of Alaskan Natural History* (Cambridge, Mass. 1937).

I begge disse amerikanske Værker findes fyldige bibliografiske Afsnit med Bog- og Afhandlingstitler i Hundredvis.

Og til disse Litteraturlister, der af de danske Skrifter om Bering ifølge Sagens Natur kun har kunnet notere de allervigtigste, kommer nu som et Tillæg nærværende lille Arbejde, som en Henvendelse fra sovjetrussisk Side har fremkaldt. Det er heri tilstræbt — omend vel ikke helt opnaaet — at meddele en Fortegnelse over saa nogenlunde alt, hvad der paa Dansk findes trykt om Berings-Strædet, Berings-Havets og Berings-Øens danske Helt, Sømanden fra Horsens, hvis daadrig Liv og tragiske Død for 200 Aar siden baade Danmark, Rusland og Amerika i Aar kan fejre Mindet om.

Nytaarsdag, 1941.

Erling Stensgård.

Ved Ræbild-Festen den 4. Juli 1930 talte Knud Rasmussen til Dansk-Amerikanerne om „Dansk Udlængsel“ og fremdrog ved denne Lejlighed de nyeste Undersøgelser i russiske Arkiver, der ligger til Grund for det værdifulde 2-Binds Værk, som American Geographical Society i New York har udgivet om den verdensberømte danske Søfarer og Opdagelsesrejsende Vitus Bering, Alaskas Opdager, der mødte sin Død ved Afslutningen af den saakaldte „store nordiske Expedition“.

Med Rette er Berings gigantiske Opdagerfærd kaldt for det største geografiske Foretagende, Verden nogen Sinde har været Vidne til. Knud Rasmussen foreslog derfor, at vi Danske skulde rejse Vitus Bering et Mindesmærke, som kunde fortælle Fremmede, der besøger os, at en dansk Sømand for 200 Aar siden var med til at gøre Verden større og indskrev sit Navn paa Verdenskortet.

For at virkeliggøre Knud Rasmussens Tanke nedsattes, i Forstaaelse med Foreningen Dansk Samvirke og Bestyrelsen for det Danjelsenske Legat i Horsens, et Landsudvalg, som imidlertid — efter Formanden, Knud Rasmussens, Død — stillede Spørgsmaalet om Mindesmærket i Bero og hidtil væsentlig har arbejdet paa at udbrede Kendskab til Vitus Bering og hans Bedrifter og give hans Landsmænd Forstaaelsen af, hvorfor Navnet Vitus Bering af alle Sagkyndige værdsættes paa Højde med Verdenshistoriens største Navne.

Som et Led i Udvalgets Virksomhed udgives nu nærværende lille Skrift, der viser Vej til Læsning om Horsens' berømte Søn.

Den 8. December 1941 oprinder 200-Aarsdagen for Vitus Berings tragiske Endeligt. Det maa haabes, at denne Mindedag bliver en Nationaldag, værdig hans danske Navn og Daad.

Horsens, den 20. Januar 1941.

For Landsudvalget:

R. KRAUSE,
Sekretær.

Vitus Bering [Korrespondance fra] Ingermanland.

Offentliggjort i *Nye Tidender om Lærde og Curieuse Sager*. Samlede udi Aaret 1730, Nr. 16, 20. April. Kbh.

En kort, iflg. P. Lauridsen fra Bering selv eller fra hans nærmeste Omgivelser hidrørende, Skildring af hans 1ste Kamtsjatka-Expedition og Opdagelsen af Nordøstpassagen.

P. v. Haven Efterretninger om Capitein Commandør Bierings og Capitein Spangensbergs Reyser fra Kamtsiatka.

Er 3. Stykke i Forf.s *Nye og forbedrede Efterrættninger om det russiske Rige*. 2. Deel, Side 17—43. Kbh. 1747.

Danskeren Peder v. Haven rejste 1736 til Rusland og blev Sekretær og Prædikant hos Nordmanden Admiral Peter Bredal. Efter et Ophold hjemme samt i Holland og Tyskland tog han 1743 igen til Rusland som Legationspræst og blev der indtil 1746. Hjemvendt til Danmark blev han Professor i Teologi ved Sorø Akademi og Præst i Sorø. — Foruden ovennævnte Værk, som er oversat paa Russisk og Fransk, udgav han *Reise udi Rusland*. Kbh. 1743 (og 2. Opl. Sorø 1757). — I *The Geographical Review* Vol. 24. 1914 har Leonhard Stejneger udførlig omtalt det paagældende Afsnit af v. Havens Bog og oversat det til Engelsk, da det er „the first authentic account of Bering's second expedition given to the Western world.“

Vitus Bering [Præst] Fortegnelse over Provsterne og de i Aaret 1749 levende Præster i Sundsherred, Præsterne i Ollerup siden Reformationen, og Delineatio stirpis Beringianæ. U. St. 1749. (Uden Titelblad).

Et Medlem af den vidtforbrejede Slægt, Sognepræst i Ollerup paa Fyn, har i denne Bog offentliggjort en Stamtavle over Slægten. Bogen er overordentlig sjælden; dens Bering-Afsnit begynder saaledes:

„En god ærlig gammel Værtshuusmand, ved Navn Jens Andersen (eller Madsen?), haver Anno 1496 (?), længe førend Reformationens Tid, beboet en stor Gaard i Bering-Bye, hvor der endnu findes god Logement for Reysende, i Middelsum-Herred udi Wiborg-Stift beliggende en stor Miil Sydost for Wiborg. Bemeldte Mand avlede 3 Sønner, Anders, Peder, Mads, som af deres Fæderne og Føde Bye lode sig kalde med Tilnavnet Bering...“

Stamtavlen er optrykt af H. F. Rørdam i *Kirkehistoriske Samlinger* 3. Række 6. Bind 1887—89 og af T. Baumgarten i *Arkiv for Genealogi og Heraldik* 1910; sidstnævnte Optryk, der ogsaa findes

som Særtryk, er forsynet med Tilføjelser og Rettelser. (Rettet er saaledes den fejlagtige Opgivelse, at Søfareren var Søn af Provst Mag. Peder Bering — denne var hans Morfader).

Hans de Hofman Samlinger af publique og private Stiftelser, Foundationer og Gavebreve. Tom. II. Kbh. 1756.

Heri gives Side 248—253 Oplysninger om det Legat, Vitus Bering — „som af den Allerhøjest Gud, under et fremmed Herskab er bleven velsignet, og endda ikke har villet forglemme sit Fæderne-Land“ — stiftede for „den Fattige Huus-Arme“ i Horsens. Gavebrevet, dateret Petersborg ^{28/3} 1733, og Missive, dateret Ossi paa Cammen-Revier ^{27/9} 1733, er aftrykte. — Som Fodnote er meddelt en kort Biografi af Bering og et Brev fra ham til hans Moster, Margrethe Pedersdatter Bering, (fra Foraaret 1730), omhandlende hans 1ste Expedition.

Morten Hallager (Udgiver og Oversætter) Udførlige og troeværdige Efterretninger om de fra Rusland af langs med Kysterne af Iishavet til Søes giorte Opdagelser; tilligemed de i Russiske Tieneste værende Danske Søe-Officerers, Commandeur-Capitain Vitus Berings og Capitain Morten Spangbergs Søe-Reiser, foretagne i Aarene 1728, 1729, 1738, 1741 til 1743, paa det østlige Ocean fra Kamtschatka af til Japon og Amerika; samt en Beskrivelse over de siden den Tid i dette Hav fundne Øer ... Uddragne af ovenmeldte Søefareres Dagbøger og af Statsraad Müllers, Adjunctus Stellers, Prof. de l'Isle's, Dr. Pallas's Beretninger og Skrifter ... Kbh. 1784.

Hallager var Skolemand og populærvenskabelig Kompilator.

Bering eller Beering.

Kort Artikel i *Conversations-Lexicon* ..., oversat af H. A. Kofod. 1. Bind, Side 335. Kbh. 1816.

Odin Wolff Levnetsefterretninger om den berømte Søemand og udødelige Landopdager Commandeur Vitus Jonassen Beering. De danske Søefarende tilegnede. Kbh. 1822.

Forf. var Sproglærer og en yderst produktiv Litterat. I den lille Bog, der hovedsagelig bygger paa G. F. Müllers *Nachrichten* (i *Sammlung russischer Geschichte*), er begge de ovennævnte Beringiana: Korrespondancen til *Nye Tidender* og Brevet til Mosteren, optrykte.

P. Lauridsen Vitus Jonassen Bering.

Kronik i *Nationaltidende* 8. Maj 1880.

Peger paa, at „da Nordenskiöld i det danske geografiske Selskab søgte at fremhæve den Betydning, vi Danske have haft for Udviklingen af den geografiske Videnskab, glemte han, mærkværdig nok, den eneste af vore Landsmænd, der i den nyere Tid har knyttet sit Navn til en geografisk Bedrift og ved sin Virksomhed aabnet et stort Landomraade for den menneskelige Viden.“ — Fortæller saa de Beringske Expeditioners Historie.

P. Lauridsen Et lille Tillæg til Nordøstpassagens Historie.

Artikel i *Nær og Fjern*, Nr. 414, 6. Juni. Kbh. 1880.

I Anledning af, at Professor Thore Fries i Uppsala i den svenske Publicistklubs Festskrift for A. E. Nordenskiöld, i en Oversigt over Nordøstpassagens Udforskning (gengivet i *Nær og Fjern* Nr. 412) ikke nævnte Berings Indsats, opridser Forf. Hovedtrækkene af Berings Expeditioner og fastslaar: „Ved Berings Død eller 137 Aar før Nordenskiöld var der ikke et Punkt af Betydning paa den uhyre Kyststrækning fra Dwina til Amur, der ikke var blevet undersøgt af en russisk Forsker, og, tager vi Deschnews Fart med i Beregningen, havde russiske (og danske) Sømand besejlet Nordøstpassagen i hele dens Udstrækning med Undtagelse af Farvandet mellem Kap Thaddæus og Jenissejs Munding, hvor C. Laptew undersøgte Kysten til Lands.“

I Nr. 417 af *Nær og Fjern* offentliggjorde Prof. Fries et *Genmæle* mod Lauridsens Kritik.

A. E. Nordenskiöld „Vega“s Reise omkring Asia og Europa, tilligemed et historisk Tilbageblik paa tidligere Reiser langs Nordkysten af den gamle Verden. Autoriseret Udgave for Norge og Danmark ved B. Geelmuyden. 2. Del. Kristiania 1881.

Heri S. 179—197 samt 252—267 om Berings Expeditioner.

Nordenskiöld indleder sin Skildring af „Den store nordiske Expedition“ med de Ord, at den „for alle Tider har erhvervet sig en betydelig Plads ikke alene i Geografiens, men ogsaa i Ethnografiens, Zoologiens og Botanikens Historie, og endnu den Dag idag maa Forskeren, naar der er Spørgsmaal om Naturforholdene i Nordasia, vende tilbage til disse Arbejder.“

A. Hovgaard Nordenskiölds Rejse omkring Asien og Europa. Populært fremstillet efter mine Dagbøger. Kbh. 1881.

Heri især Side 259 ff om Bering.

Som P. Lauridsen gør opmærksom paa i sit nedennævnte Værk om Bering (Side 205, Note 156), er Hovgaards Oplysning om „St. Peter“s Strandingssted rigtig — hvorimod Nordenskiöld i „Vega“s Reise gengiver Stellers fejlagtige Opfattelse: at det var paa den nordlige Side af Berings-Øen. — Andreas Peter Hovgaard var Søofficer; var med paa „Vega“s Togt som Expeditionens Fysiker.

P. Lauridsen Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Geografisk Tidsskrift*, 6. Aargang, Side 89—98. Kbh. 1882.

Afhandlingen falder i 2 Afsnit: 1. Vitus Bering i Danmark, 2. Berings første Rejse, 1725—1730. (Med „Berings Kaart over hans første Rejse. Reautogr. af W. Lynge, efter d'Anville's *Nouvel Atlas de la Chine*, La Haye 1737“).

P. Lauridsen Vitus J. Bering og de russiske Opdagelsesrejser fra 1725—43. Udgivet med Understøttelse af den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse. Kbh. 1885.

Paa Grundlag af dybtgaaende Studier, ikke mindst i russiske Arkiver, har Sønderjyden Peter Lauridsen (1846—1923), den fortjenstfulde Skildrer af den sønderjyske Danskheds Gennembrud (*Da Sønderjylland vaagnede*), givet dette værdifulde Bidrag til Udforskningen af Berings og Bering-Expeditionernes Historie.

Det er en overordentlig fængslende og mandig Forfatterpersonlighed, man her har for sig. Man forstaaer efter Læsningen af denne Bog, at Johannes Steenstrup i *Dansk biografisk Lexikon* kunde give P. Lauridsen den Ros, at „han tager ildfuldt, ofte dristig, fat paa de valgte Opgaver og gennemfører dem med Flid og Skarp-sindighed; hans friske, ejendommelige og beaandede Studier bringe ofte nye Resultater.“ — Det samme Sprog talte Knud Fabricius' smukke Mindeartikel i *Grænsevagten*: P. Lauridsens „ildfulde Temperament kunde lede ham paa Vildspor, han havde Blod og ikke Blæk i Aarerne, men hans varme Hjerte var ham tillige et Plus, der instinktmæssig lod ham forstaa meget, som den kolde Forsker aldrig vilde have nemmet. Hertil kom en glimrende Intelligens, der, naar den kunde arbejde i Samklang med Følelsen, førte til Resultater af første Rang.“

I Bogen findes et Prospekt af Okotsk 1737, gengivet efter Kra-scheninnikof, og et Billede af Bering-Mindesmærket *) i Petropavlovsk; desuden Reproduktioner af Berings, Spangbergs, Tschirikofs og Chitrofs Kort over deres Expeditioner. — I forkortet Oversættelse bringes Berings Indberetning fra Okotsk 5. Decbr. 1737 til det russiske Admiralitets-Kollegium.

Værket er anmeldt i *Berlingske Tidende* 7. Oktbr. 1885 og i *Politiken* (af S.) 21. Decbr. 1885.

*) I *Sibiriske Eventyr*, Kbh. 1939, Side 295, omtaler Peter Freuchen kortelig sit Besøg ved dette Mindesmærke.

Spor af den Beringske Expedition.

Artikel i *Berlingske Tidende* 17. Novbr. 1885.

Uddrag af L. Stejnegers (her fejlagtigt kaldt: Stejner) Beretning i „Deutsche geographische Blätter“ om hans Besøg og Undersøgelser paa Berings-Øen, hvor man bl. a. fandt „Dele af Skibsmateriellet og Skibsinventariet, saasom Jernbolte, Jernringe, Blokskiver etc.“ samt „Resterne af et russisk Vaabenskjold*), forfærdiget af Messing og forsynet med den kejserlige Dobbeltørn.“

P. Lauridsen Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Dansk biografisk Lexikon*. Udg. af C. F. Bricka. 2. Bind, Side 123—127. Kbh. 1888.

I Slutningen af Artiklen hedder det: „Bering var en venlig, stille og ædel Natur, en retskaffen og from Kristen, en hærdet, udholdende og ærlig Pionér for menneskelig Vidskab, Kultur og Handel. Ved hans Initiativ er et stort Fastland blevet videnskabelig undersøgt, en uhyre arktisk Kystlinie, større end nogen anden paa Kloden, bleven kortlagt, en ny Vej til den vestlige Verden funden og Banen brudt for russisk Kolonisation hinsides det stille Hav.“

Peter Lauridsen Vitus Bering: the discoverer of Bering Strait. Revised by the author and translated from the Danish by Jul. E. Olson. With an introduction to the American edition by Frederick Schwatka. Chicago 1889.

En Anmelder, *Arcticus*, i *Politiken* 15. Dec. 1889 skriver bl. a., at Bogen „bliver af Betydning for Hævdelsen ude i den store Verden af Danmarks Navn som et godt Navn, til hvilket der knytter sig store Minder.“

S. N. Mouritsen Russiske Opdagelsesrejser i Sibirien.

Artikler i *Højskolebladet*, 14. Aargang, Nr. 2—5. Kolding 1889.

Forf., som er Folkeskolelærer, behandler i Bladets Nr. 3 Berings 1ste Rejse, i Nr. 4 og 5 den store nordiske Expedition.

P. Lauridsen Vitus Bering.

Artikel i *Illustreret Tidende*, 33. Aargang, Nr. 12. Kbh. 1891.

I Indledningen til denne Mindeartikel paa 150-Aarsdagen for Berings Død beklager Forf., „at det — trods de ivrigste Henvendelser (til Rusland) — end ikke har været muligt at faa Berings danskskrevne Efterladenskaber laante til Brug her i Staten (København) under Offentlighedens Tilsyn.“

*) Vaabenskjoldet er afbildet i *Berlingske Tidende* 22. April 1931.

P. Lauridsen Vitus J. Bering og W. H. Dall.

Artikel i *Geografisk Tidskrift*, 11. Aargang, Side 41—57. Kbh. 1891—92.

Udførlig Imødegaaelse af den amerikanske Geograf Wm. H. Dalls Afhandling i *National Geographic Magazine* 1890 II om Berings 1ste Rejse 1725—30 og af den deri fremsatte Kritik af Lauridsens Bog om Bering.

I Artiklens Text findes 4 Kort („1. Udsnit af Kirilof's Generalkaart, 1734. — 2. Udsnit af R. Homann's „*Imperium Russorum*“, 1724. — 3. Udsnit af J. M. Hare's Generalkaart, 1738. — 4. Hjørnekarton af Akademiets Atlas, 1745“).

P. Lauridsen Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Salmonsens store illustrerede Konversationsleksikon*. 2. Bind, Side 904. Kbh. 1894.

Er optrykt uforandret i 2. Udgave af samme Leksikon. 3. Bind, Side 43. Kbh. 1915.

Sofus Elvius Bering—Behring.

Artikel i *Politiken* 18. Aug. 1896.

Om de meget forskellige Maader, hvorpaa Vitus Bering stavede sit Navn. Konsekvens paa dette Omraade krævedes ikke i hans Samtid.

P. Lauridsen Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Danske Stormænd fra de senere Aarhundreder*. (Udg. af) L. F. la Cour og Knud Fabricius. Side 143—144. Kbh. 1912.

„Europas yngste Flaade“ — hedder det i denne korte Levnetskitse — „førte han (Bering) ud paa Opdagelsestogter, der altid vil staa som hæderfulde Blade i dens Historie og som talende Vidnesbyrd om, hvad nordisk Udholdenhed formaar at udrette.“

Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Store nordiske Konversationsleksikon*. Redigeret af P. A. Rosenberg. 2. Bind, Side 508. Kbh. 1916.

Dette Stykke, midt i hvilket uheldigvis er anbragt *Historiografen* Vitus Berings Portræt — slutter saaledes: „Hans Planers Storhed, den udmærkede og energiske Ledelse og de opnaaede Resultater vil altid kaste Glans over hans Navn.“

Johannes Knudsen Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Dansk biografisk Haandleksikon*. Redigeret af Svend Dahl og P. Engelstoft. 1. Bind, Side 126—127. Kbh. og Kria 1920. Historikeren Johannes Knudsen, som var knyttet til Udvalget for Folkeoplysnings Fremme, var Specialist i Kendskab til ældre Tiders Navigation og Kartografi.

Kaj Birket-Smith Vitus Bering og hans rejser.

Afhandling i *Geografisk Tidsskrift*, 31. Bind, Side 131—138. Kbh. 1928.

I denne Skildring, der især gælder Berings sidste Expedition, nævnes fejlagtig Kolding — i Stedet for *Horsens* — som hans Fødeby.

Forf., som er Inspektør ved Nationalmuseet (Etnografisk Samling), skriver: „Bering led den vanskæbne, at man både havde for lille og for stor tiltro til ham. De nøgterne og redelige resultater af hans iagttagelser mødtes med mistillid, mens man samtidig overlæssede ham med uvedkommende opgaver, der undergravede hans kraft. Over for hans angribere vil det være nok at pege på, at den af alle, som har haft de bedste forudsætninger for at bedømme hans indsats i den geografiske forskning, hans store efterfølger i det nordlige Stillehav, James Cook, omtaler ham med den største agtelse.“

Einar Storgaard Vitus Bering.

Artikel i *Danmarksposten*, 9. Aargang, Nr. 12. Kbh. 1928.

Gudmund Hatt Vitus Bering.

Afhandling i *Naturens Verden*, 13. Aarg., Side 66—88. Kbh. 1929.

Forfatteren, der er Professor i Kulturgeografi ved Københavns Universitet, gør Rede for, hvorledes indtil Berings Tid næppe nogen Del af Jordkloden henlæ i dybere Mørke end det nordlige Stillehav: „Det sikre Kendskab til den gamle Verdens Nordkyst og Østkyst strakte sig i Virkeligheden ikke Øst for Novaja Zemlja og ikke synderlig langt Nord for det sydlige Japan. Nordamerikas Vestkyst var aldeles ukendt Nord for Cap Blanco i det nuværende Oregon.“ (Denne Kartografiens Tilstand illustreres ved en Gengivelse af Guillaume Delisle's Kort fra 1714 over den nordlige Halvkugle). Og Forf. fortsætter: „Denne uhyre Lakune i Kendskabet til Jordoverfladen blev i det væsentlige udfyldt ved Bering-Ekspeditionerne. Nordamerika opdagedes ...“

I sin Skildring af Berings 1ste Expedition skriver Forf.: „Den af ham opmaalte Kyst fra det sydlige Kamchatka til Østkap stemmer saa nøje med moderne Opmaalinger, at det maa vække Forbavselse og Beundring ... Især virker det overraskende, at Berings Længdebestemmelser er saa gode“ — og her aftrykkes saa den Sammenstilling, P. Lauridsen i sin Polemik med W. H. Dall (se ovf.) har foretaget mellem Berings og Nutidens Længdebestemmelser.

Afhandlingen, der foruden af ovennævnte Kort er ledsaget af 4 andre Kort, som omtales i Texten, samt af en Reproduktion efter et gammelt Stik af Kamtsjatkahavnen Petropavlovsk og et Fotografi af Berings Grav, slutter med flg. Ord:

„For at føre saa langvarige og besværlige Foretagender igennem og overvinde saa megen Modstand fra Naturen og Menneskene,

krævedes der ikke alene usædvanlig Styrke, men ogsaa usædvanligt Taalmod. Vi maa tænke os disse sjældne Egenskaber forenede med en usvigelig, nøgtern Virkelighedssans hos denne store Dansker, hvis Livsværk det blev at aabne Asiens og Amerikas taagede Grænseegne for europæisk Videnskab."

Horsens-Aviserne sidst i Februar 1931. Diskussion om Mindesmærke-Forslaget. Skal det forsøges at faa amerikansk og russisk Medvirken?

Knud Rasmussen Dansk Udlængsel. Tale ved Ræbild-Festen 4. Juli 1930. (Omslagstitel: Vitus Bering). [Udgivet af Vitus Bering-Komitéen]. Kbh. 1931.

Talen tryktes ogsaa i *Danmarksposten*. 11. Aarg., Nr. 8. Kbh. 1930.

Den berømte arktiske Forsker udtalte bl. a.: „Vi Danske er almindeligvis vaagent indstillede paa arktiske Opdagelsesrejser ... Polarforskningens Saga fortælles i vore Skoler og vækker friske og stærke Idealer ... Men Drengen fra Horsens, der skabte sig et Verdensnavn, har man sprunget over. Og saa er det dog saaledes, at Vitus Bering kan sættes i Klasse med Verdenshistoriens berømteste Opdagelsesrejsende. Tag, hvem De vil: Franklin-Ekspeditionen, Mackenzies Rejser eller Fridtjof Nansen, Robert Peary, Roald Amundsen, Nordenskiöld — alle dem, vi ved saa god Besked om. Aner vi saa, at vor Landsmand Vitus Bering kan sættes i Klasse med alle disse Store og har ført sine Ekspeditioner til en Sejr, der ikke kommer til at blegne for nogen, der blev vundet gennem Aarhundredernes internationale Kapløb mod det Ubekendte!"

I det lille Hæfte indeholdes ogsaa Meddelelser om det i 1931, paa Knud Rasmussens Forslag, dannede Landsudvalg for et Bering-Mindesmærke.

Et Mindesmærke for Vitus Bering.

Notits i *Danmarksposten*, 12. Aargang, Nr. 4. Kbh. 1931.

Meddeler, at en Kres af Mænd er traadt sammen for at søge rejst et Mindesmærke for Bering i hans Fødeby.

Johannes V. Jensen Vitus Bering.

Kronik i *Politiken* 25. Marts 1931.

Heri Facsimile af Berings Navnetræk og Portræt af Peter den Store.

Denne Kronik opkaster det Spørgsmaal, om det ikke endnu skulde være muligt, at man kunde finde Berings Ben. „De burde bringes til Danmark. Da man intet Portræt har af Vitus Bering, vilde det betyde noget at eje Kraniet af ham ... Men først skulde der tænkes paa at rejse Vitus Bering et Monument, hans Bedrift værdigt."

Vitus Berings egen Beretning om hans Opdagelse af Nordøstpassagen, i et Brev til hans Moster. Teksten fremdraget af Hauch-Fausbøll.

Trykt i *Berlingske Tidende* 19. April 1931.

Med et Portræt af — Onklen, Historiografen Vitus Bering!

Cai Schaffalitzky de Muckadell Fra Horsens til Avatcha — Vitus Berings og hans Fællers Opdagelsesrejser.

Artikel i *Berlingske Tidende* (Aften) 22. April 1931.

Slaar til Lyd for, at ogsaa Morten Spangsberg fortjener et Mindesmærke, i Esbjerg. „Disse to danske Mænds (Berings og Spangsbergs) Liv er saa egenartet, at Efterverdenen vel kunde trænge til at mindes dem, ikke mindst i en Tid, hvor Verden staar enhver ung Dansk aaben, blot han har Mod og Vilje.“

Horsens-Bladene 20. Maj 1931 Udkast til et Bering-Minde.

Om Arkitekt V. Norns og Billedhugger Bregnøs Udkast til en Sandstens Obelisk. Med Billede og Gadeplan.

Vitus Berings 250 Aarsdag.

Artikel i talrige danske Dagblade ca. 10. Juni 1931.

Om Bering-Komitéens Virksomhed: Udsendelsen af Knud Rasmussens Ræbild-Tale, Plan om en Monument-Konkurrence, Forberedelse af en Fest i Horsens paa 250-Aarsdagen for Berings Fødsel.

Mindesmærket for Vitus Bering. „Kun vi har intet gjort.“ (Af Es.).

Artikel i *Nationaltidende* 10. Juni 1931.

Valdemar Rørdam Vitus Bering.

Artikel i *Danmarksposten*, 12. Aargang, Nr. 8. Kbh. 1931.

Digteren Valdemar Rørdams malende Skildring af Berings Værk er som et ildnende Tilraab til alle Danske: Hold denne store Landsmands Minde højt i Ære!

Vitus Bering — skriver han — „lagde sine Planer med en sjælden Forening af Storsyn og Klarsyn; endnu sjældnere var hans uselviske Karakter.“ Og senere, i Artiklens Slutning: „Columbus er ved sit Værks Følger blevet det store Symbol paa menneskelig Forskeraand; Bering er dens jævne, men ikke ringere Virkelighed i sin reneste Form ... Sydpol og Nordpol, Grønland og Sibirien, al arktisk Opdagerfærd og Granskning staar i Gæld til Berings Tanke og dyrtkøbte Erfaring. Sibiriens Opdyrkning, Ruslands Verdensmagt og en ukendt Fremtid for os alle følger med Expressen til Stillehavskysten den lange Vej, som Bering saa møjsommeligt banede.“

Hans Nielsen, Thyrsted Vitus Bering.

Et velment Digt i *Horsens Venstreblad* 22. Juli 1931.

Tage Jensen Vitus Bering og hans Opdagelsesrejser.

Artikel i *Horsens Avis* 13. og 14. August, i *Jyllandsposten* 16. August 1931.

Med P. Lauridsens Bog som Kilde.

Mindesmærket for Vitus Bering. Et Stævne i Horsens paa 250-Aarsdagen for hans Fødsel den 16. August.

Notits i *Danmarksposten*, 12. Aargang, Nr. 8. Kbh. 1931.

Om, at det for Mindesmærkesagen nedsatte Udvalg sammen med Dansk-Amerikanere vil afholde et Stævne i Berings Hjemegn. Man mener, at „i disse Egne med de store Højdedrag, Ejer Baunehøj, Kleins Bakker o. s. v. maa vore Billedhuggere kunne finde Inspiration til et gyldigt Udtryk for dansk Hjemlængsel og Udlængsel, personificeret i den jyske Sømand, som gjorde Verden større og med Hæder indskrev sit Navn paa Verdenskortet.“

Horsens-Aviserne 17. August 1931.

Heri Referater af Vitus Bering-Festerne i Horsens 16. August, af Overlærer Hørnings Foredrag, Kommandør Godfred Hansens Mindetale m. m. — I den øvrige Dagspresse Referat udsendt gennem Ritzaus Bureau.

Vitus Bering — den danske Søfarer, der fandt Nordøstpassagen.

Artikel i *Roskilde Dagblad* og *Vestkysten*, Esbjerg, 22. August, i *Fyns Tidende* 29. August 1931.

Med Billeder og Kortskitse.

Aage Krarup Nielsen (Redaktør) Jordens Erobring. [IV]. Opdagelsesrejser og Togter i Asien. II. Kbh. 1931.

Heri Side 235—275: Vitus Bering. — Berings første Ekspedition. — Den store nordiske Ekspedition. — Spangsbjergs Togter til Kurilerne og Japan. — Berings Togt til Amerika. — Berings Død. Skildringen er skrevet paa Grundlag af P. Lauridsens Bog.

Kommer Kunstnerkonkurrencen om Vitus Berings Mindesmærke snart?

Interview i *Horsens Avis* 4. December 1931 med Bering-Komiteéns Sekretær, som udtaler, at det Danjelsenske Legats Formand har stillet en Konkurrence i Udsigt.

P. Læssøe Müller Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Illustreret dansk Konversationsleksikon*. (Berlingske Forlag). 2. Bind, Side 483—484. Kbh. 1933.

Med en Gengivelse af et Brudstykke af Berings egenhændigt udarbejdede Kort over hans første Rejse.

Kaj Birket-Smith Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Dansk biografisk Leksikon*. Redigeret af Povl Engelstoft under Medvirkning af Svend Dahl. II, Side 484—488. Kbh. 1933.

I Slutningen af denne Fremstilling hedder det: „For Rusland kom hans (Berings) Rejser til at spille en afgørende Rolle; ikke blot gav disse videnskåbelige Foretagender af første Rang Landet Plads mellem Europas Kulturnationer, men tillige var de Indledningen til, at det kunde udvide sit Herredømme til Amerikas Fastland og hævde sig der i over 100 Aar.“

Valdemar Rørdam Spørg dem derude —.

En Sang, digtet til „Dansk Samvirke“s 15-Aars Jubilæum 30. April 1934 og ved den Lejlighed sunget af Palestrina-Koret til en Melodi af Carl Nielsen. Trykt i *Danmarksposten*, 15. Aargang, Nr. 5. Kbh. 1934. Senere optrykt i samme Blads 18. Aargang, Nr. 1, 1937, med en ny Melodi af Povl Hamburger. — Sangens første Linier lyder:

Spørg Vitus Bering i hans Grav, den øde:
»Hvor var din Tanke, da du laa og døde?«

Laust Spangsberg Familien Spangsberg af 12. Juni 1781.

Tekst & Tavler. Roskilde 1934. (Trykt som Manuskript). Heri, Side 87—100: De gamle Gravsten paa Jerne Kirkegaard m. fl. og lidt om Vitus Berings Ledsager, Morten Spangsberg. (Tidligere delvis offentliggjort i *Fra Ribe Amt*, 5. Bind, Side 634—645. Kbh. 1919—22). (Jvf. Hans Nielsen: Slægten Spangsberg af 1667. Esbjerg 1932).

Erik Amburger Vitus Berings Nachkommen in Russland.

Artikel i *Personalhistorisk Tidsskrift*, 57. Aargang, Side 35—38. Kbh. 1936.

Efter Kirkebøger, Officerslister o. a. Arkivalier eller trykte Skrifter fra Rusland, Finland og Tyskland giver denne Artikel interessante Oplysninger om Vitus Berings og Hustrus, Anna Christina Püllse's, Børn og Børnebørn.

Øen, hvor Vitus Bering døde.

Notits i *Danmarksposten*, 17. Aargang, Nr. 1. Kbh. 1936.

Om, at russiske Grænsegendarmere har besøgt Berings-Øen, hvor Berings Grav er „omgivet af en halv Snes Kanoner, der er taget fra det sunkne Skib.“

P. Læssøe Müller Vitus Jonassen Bering.

Artikel i *Vor Tids Konversationsleksikon*. 1. Bind, Side 658. Kbh. 1937.

Med en Gengivelse af et Brudstykke af Berings egenhændigt udarbejdede Kort over hans første Rejse.

A. Brink En glemt dansk Søfarer.

Artikel i *Gads Danske Magazin*, 32. Aarg., Side 20—27. Kbh. 1938.

Om Berings Medarbejder, Morten Spanberg (Spangberg, Spangsborg), født i Jerne 1698, og hans Togter til Japan; med Gengivelse af hans Plan over Okhotsk.

Den russisk-kyndige Forf. slutter sin paa nyfundet Arkivmateriale byggede Artikel saaledes: „Medens Bering har faaet sit blivende Navn paa ethvert Verdenskort, saa leder man forgæves efter et Minde om Spanberg. Et Forsøg paa at fæste hans Navn til Øen Figurnyi (det nuværende Shikotan) og en Bjergkæde paa Sakhalin slog ikke igennem ...“

Allerede P. Lauridsen havde i sin Bering-Bog (1885) udtalt, at Spangberg, „Kurilernes og Japans Opdager fra Nord af, ... fortjener en selvstændig Plads i Geografiens Historie, og han er bleven fuldstændig udelukket fra den.“

Valdemar Rørdam Vitus Bering.

Artikel i Samlingen *Dansk Liv*, Side 117—134. Kbh. 1938.

Er et Optryk af Artiklen i *Danmarksposten* 1931 (se ovenfor).

J. K. Jensen Vitus Jonassen Bering, den raske Sømand fra Horsens ...

Artikel, med Billeder og Kort, i *Horsens Social-Demokrat*, Marts 1938. (Ogsaa som Særtryk). — Forf. er Skoledirektør i Horsens.

Afhandlingen er bygget paa Arkivalier og trykte Kilder (bl. a. Peter Alsteds Artikel „En jydsk Slægt“ i *Horsens Avis* 21. Marts 1936). Bl. a. omtales Berings Fødehus' Skæbne. Paa et Stik fra ca. 1790 (gengivet i Forf.s „Borger- og Almueskolevæsenet i Horsens“ I, Side 134, Horsens 1936) skimtes Huset længst i Baggrunden. (I denne Samhæng kan bemærkes, at Povl Steffensens Tegning i *Juletid*, 3. Aarg., Kbh. 1896, ikke forestiller Fødehuset, men Horsens Søndergade Nr. 30, nu kaldet Beringhus).

A. Brink Vitus Bering og den første Kamtjatka Ekspedition.

Artikel i *Horsens Folkeblads* Julenummer 1938.

Leonhard Stejneger En Nordmands Ord om Vitus Bering.

Artikel i *Berlingske Aftenavis* 11. Juli 1939.

Den bekendte Naturforsker, der er knyttet til *U. S. Natural Museum* i Washington, D. C., udtaler her om Bering bl. a.:

„Naar han faldt paa Højden af sin sidste Sejr, saa kan hans Død ... med Føje sammenlignes med Nelsons ved Trafalgar. — Danmark har fostret mange Søhelte, som i „Røg og Damp“ har kæmpet og bragt deres Fædreland Ære, men Kommandør Vitus Jonassen Berings Plads i Historien er fuldt op ved deres Side. Danmark skylder hans Minde fuld Oprejsning for den lange Forsømmelse.“

Og i Slutningen af Artiklen hedder det om den danske Flaade, at den „her kan flette et næsten forglemt Blad ind i sin Laurbærkrans.“

F. W. Bræstrup Steller opdagede Søkoen ...

Artikel i *Hjemmet*, 1939, Nr. 20. Kbh.

I Anledning af L. Stejnegers Bog om den store nordiske Expeditioners Naturforsker. Med Billeder, deriblandt Portræt af — Historiografen V. B.

Emil Bønnelycke Vitus Berings Navn hædres paa Verdensudstillingen i San Francisco.

Rejsbrev med Billeder i *Horsens Folkeblad* 2. Aug. 1939.

*Kanonerne
ved
Strandingstedet.*

*Efter
Juri Semjonow's
Bog om Sibirien.*

ARTIKLER OM DE PAA BERINGSØEN FUNDNE KANONER FRA VITUS BERINGS SKIB »ST. PETER«

- 1938** Danus [o: Erling Stensgård] Vitus Berings Kanoner. (*Hejmdal*, Aabenraa, 7/8). »Opstillede i Horsens vilde et Par af disse Kanoner være et stolt Mindesmærke for Byens berømte Søn«. ∞ Vitus Berings gamle Skibs-kanoner som Mindesmærke i Horsens? (*Horsens Folkeblad* 9/8 støtter Forslaget). ∞ Vitus Berings Kanoner paa Beringsøen. Med Billede af Kanonerne. (*Horsens Folkeblad* 18/8). Bering-Komitéens Sekretær, Politimester Krause, ser med Sympati paa Tanken. ∞ Vitus Berings Skibskanoner. Med Billede. (*Danmarksposten* Nr. 10, Okt.) ∞ mb. Hvornaar kommer Berings Skibskanoner? Samtale med E. Stensgård. (*Horsens Folkeblad* 20/12). Bl. a. om Valdemar Rørdams og Martin Andersen Nexøs Interesse for Planen. ∞
- 1939** Nu faar Vitus Bering sit Monument. (*Jyllands-Posten* 7/1). Med Portræt af Bering-Komitéens Sekretær. ∞ Vitus Berings Kanoner hjem . . . (*Berlingske Tidende* 9/1). ∞ Nu venter vi paa Bering-Komitéen. Andersen Nexø udtaler sig. (*Horsens Folkeblad* 9/1). Nexø nærer ingen Tvivl om, »at den sovjetrussiske Regering vil stille sig velvillig til Tanken«. ∞ Quest Vitus Berings Kanoner. (*Den midtjyske radikale Venstrepressen* 10/1). ∞ E. Stensgård Interessen for Vitus Bering's Monumentet (*Horsens Folkeblad* 12/1). Bl. a. om F. A. Golder's *Bering's Voyages*, som burde oversættes til Dansk ∞ E. Stensgård Vitus Bering og hans Kanoner. (*Nationaltidende* 15/1). Især om Bering-Litteraturen: Golder's Værk, Juri Semjonow's Bog om Sibirien. Billede af Kanonerne. ∞ E. Stensgård Er Vitus Berings Lig i Danmark? En 93-aarig Norsk-Amerikaners mystiske Beretning. (*Horsens Folkeblad* 7/2). ∞ Vitus Berings 200 Aar gamle Kanoner. (*Berlingske Aftenavis* 8/2). Om Sverige og Berings Mindeaar: Næstkommanderende, Sven Waxell, var svensk. ∞ E. Stensgård Et Hovedværk i Litteraturen om

Vitus Bering. (*Horsens Folkeblad* ¹⁸/₂). Om L. Stejneger's Værk *Georg Wilhelm Steller*. ∞ **E. Stensgård** Det Bering'ske »Kanon»Fotografi». (*Berlingske Aftenavis* ²⁰/₂). Især om den Tvivl, som den dansk-russiske Naturforsker Hans Johansen, en Kender af Berings»Øen, nærer om Kanonerne Tilstedeværelse. ∞ **E. Stensgård** Omkring et »Kanon»Fotografi». (*Horsens Folkeblad* ⁶/₃). Billedet af Kanonerne (i Semjonow's Bog) skriver sig fra Sojus Photo i Moskva. ∞ **E. Stensgård** Indkredsningen af Berings Kanoner. (*Horsens Folkeblad* ¹⁸/₃). A. Brink har gjort opmærksom paa, at i L. S. Bergs Bog om Kom» tsjatka nævnes 14 Kanoner som efterladte paa Øen. ∞ **Vitus Berings Grav**. (*Berlingske Aftenavis* ²⁴/₃). To af en forklarende Tekst ledsagede Billeder, fotogra» ferede af ovennævnte Prof. Hans Johansen og forestillende: 1) »St. Peters Stran» dingssted paa Berings»Øen, 2) Berings Grav smstds., med det af Prof. H. J. gen» rejste Trækors. ∞ Et Vitus Bering»Mindesmærke med Kanoner fra Bering»Øen. (*Berlingske Aftenavis* ²⁸/₄). Interview med Bibl Stensgård, som bl. a. meddeler, at L. Stejneger gennem sin Kollega Ales Hrdlicka, der har besøgt Øen 1938, har faaet Vished om Fundet af Kanonerne. ∞ **E. Stensgård** V. O. K. S. nærer varm Interesse for Vitus Berings Kanoner. (*Roskilde Tidende* m. fl. Dagblade ³/₇). Korrespondance fra Moskva, hvor E. S. har forhandlet med Kultur»Institutionen V. O. K. S. (russisk: B. O. K. C.) om Sagen. ∞ **E. Stensgård** Berings kanoner, et återfunnet minne . . . (*Nya dag» ligt Allehanda*, Stockholm, ¹⁹/₃). Brev fra Moskva.

Endvidere kan nævnes nogle haandskrevne Sager vedrørende Vitus Bering:

Vitus Berings Gavebrev til Horsens Bys Fattige, der i P. Lauridsens Bog om Bering (1885) opgives at være i „Kongerigets Arkiv“, fandtes i en Pakke fra Horsens Raadstuearkiv, som efter vort Arkivvæsens Omordning er afgivet til Landsarkivet for Nørre-Jylland i Viborg.

I Landsarkivet for Nørre-Jylland findes Kirkebøger, Skiftes, Skødes og Panteprotokoller fra Horsens, som oplyser om Berings Slægt og Fødehus.

I Det kgl. Bibliotek i København findes ifølge dets trykte Haandskrift-Katalog et Par Manuskripter vedrørende Bering:

En Stamtavle over Familien Bering (i Genealogiske Tabeller, udarbejdede af Jesper Lund, † 1776).

Afskrift af et paa Tysk skrevet Brev om Vitus Berings og Spanbergs Opdagelsesrejser (i Blandede Samlinger til dansk Personals historie, *Ny kgl. Samling* 4° 1977 b).

I Universitetsbiblioteket i København findes: Biografiske Samlinger vedrørende Familien Bering. (*Additamenta* 244. 4°).

